

Krister Holm

Kring 1900 köpte Krister Holms farfar August stockarna till det hus vid Söderbyvägen i Smedsby där Krister och Margot Holm bor i dag.

Sonsonen har inte byggt stockhus utan moderna radhus under sin tid som företagare i byggbranschen. Men han har varit och är djupt engagerad i äldre byggnader, redskap och fordon och har fått utlopp för det via Smedsby hembygdsförening.

– Då jag var lillpojck' trodde jag att jag kunde bli bonde, säger han.

Samhällsutvecklingen gynnade inte sådana föreställningar.

Han står på årtalet 1901 när han tar emot vid ytterdörren. Det årtalet plus namnet Aug. Holm är nämligen inhackade i brostenen framför dörren.

August Holm var Krister Holms farfar.

– Jag är tredje generationen här i huset. Det finns inte så många sådana gårdar kvar i Smedsby, säger han.

Det finns inte så många vägar som den som leder fram till avtagsvägen till huset heller. Krister Holm beskriver Söderbyvägen – smal och slingrande – som den enda kvarvarande, riktiga byavägen i Smedsby.

Alla andra gamla byvägar är sönderbyggda.

Apropå bygga, det är byggare Krister Holm har varit.

Eller mer exakt företagare i byggbranschen. Hans sista företag existerar ännu men bara till namnet.

Pensionär blev han officiellt 2008, som 65-åring.

– Tre år har jag varit anställd, resten av arbetslivet företagare. Det syns på pensionen...

Han har av den anledningen ett halvällvarligt råd till unga: Vill ni ha en pension som är något, sök anställning med månadslön!

Det innebär ändå inte att han skulle ångra livet som företagare. Det gör han inte; det finns också plusfaktorer.

En något ledande fråga till en pensionerad företagare: Borde vi ha en mer flexibel pensionsålder, bättre möjligheter för den som vill och kan att i varierande omfattning fortsätta arbeta oavsett ålder?

– Definitivt. Det borde vara möjligt att jobba till och med tio år efter uppnådd pensionsålder.

Pensionären skulle förtjäna en slant, staten skulle få skattepengar.

Vägen till företagaryrket då? Den var, trots några mindre krokar, kortare och rakare än Söderbyvägen.

– Då jag var lillpojck' trodde jag att jag kunde bli bonde, säger han.

Någon heltidsjordbrukare finns inte längre i Smedsby, men han själv var månskensbonde ett antal år.

– För att ha kontakt med jorden.

Också för att bruka den som han ansåg att den borde brukas. De år på 1970-talet då den odlingsjord som hör till gården var utarrenderad efterlämnade inte så positiva minnen.

– Jordbruket sköttes inte på ett sätt jag kunde vara nöjd med.

I dag är odlingsmarken igen utarrenderad och det fungerar utmärkt.

Det jordbruk Krister växte upp på var det för den tiden normala finländska småbruket: fem kor, en häst, några grisar. Och "barnarbete" gällde, eftersom alla skulle bidra efter förmåga.

Barnarbetskraften bestod av sex arbetstagare i varierande ålder. Tre födda före kriget: Ann-Mari,

Gösta och Håkan. Tre födda under eller strax efter kriget: Krister, John och Kristina.

– Men jag hade inget emot ”barnarbetet”. Och pappa hade rörmontörsarbete vid sidan av jordbruket, så det underlättade ekonomiskt. Smedsby hade ju ett bra läge, det var också då nära till stan för den som sökte arbete. I min barndom hade en hel del Smedsbybor – vår granne, till exempel – torgdagar och stod på torget och sålde grönsaker. Det här var mycket vanligt i Smedsby på den här tiden.

Det över hundra år gamla hus som han och frun Margot bor i kan sägas vara köpt i stan. Själva timmerstockarna, alltså.

– Farfar köpte färdiga stockar på Handelsplanaden, av Malaxbor som var där och sålde. Det var lite av en specialitet för Malax den tiden, man kunde också köpa sig ett Malaxkök som bestod av skänkar för att förvara tallrikar i, stolar och andra möbler.

Det fanns inte mycket skog i Smedsby kring 1900 heller, så att hitta lämpliga timmerstockar på nära håll var svårt.

Själv har Krister köpt skog i Veikars – ”Jag har alls inget emot skogsarbete” – och använt ved för att värma huset i över 30 år. Med tilltagande ålder har han satt punkt för den epoken.

– Nu köper jag tyvärr olja av Putin.

Tillbaka till barndomen: Krister gick i det som då kallades barnskolan, klasserna 1-4 i Böle, tre kilometer hemifrån.

– Jag klarade mig bra i skolan. Utom i sång och gymnastik och det hänger med än, säger han.

En prövning han inte är ensam om att minnas är provsången: påtvingad solosång inför hela klassen.

– Jag var blyg och osäker som barn. Provsången var en verklig pina.

Hans folkskola, nästa anhalt efter barnskolan, fanns i den byggnad i Smedsby som i dag inrymmer ett finskt daghem, Kukkulan päiväkoti. Skolan omgavs då av en granhäck, som man kunde krypa under för att till exempel retas med grannen Orris Albert.

– Han hade varit i Amerika och tuggade piccanel, så vi kallade honom ”Tuggarsnus”. Vi försökte oss också på att tugga snus. Det fanns värre saker vi gjorde, men det ids jag inte berätta.

De sista folkskolåren tillbringade han i en tredje skolbyggnad, den ursprungliga delen av dagens Smedsby-Böle skola, en tegelskapelse invigd 1954. Hans lärarinna där tyckte att han borde söka till lyceet.

– Själv tyckte jag inte det, för jag tänkte ju inte bli präst. Och på den här tiden var det inte så vanligt att man skulle ha fått stöd hemifrån för tanken på högre utbildning.

Militär tänkte han inte heller bli, men han ryckte in redan som 17-åring.

– Jag ville ha det undan så att jag kunde fara ut i världen.

Det gjorde han också. Det blev två år i Kanada, i Hamilton i Ontario och i Montréal i Québec. Det var ganska intressant för en 21-åring. Han reste också ner till San Francisco, där en rörelse som kom att kallas Flower power höll på att breda ut sig.

Den enda av hans tre bröder som ännu lever, Håkan, blev kvar ute i stora världen. Han bor i Australien. Enligt Margot skulle också Krister sannolikt återvänt västerut ”om han inte snubblat på mig i Ernsts trappa.”

1966 började den blivande byggföretagaren i Tekniska med inriktning på väg- och vattenbyggnad.

1969 blev han färdig. Under sina tre år som anställd arbetade han bland annat med att muddra i Kotka hamn för ett företag med huvudkontor i Helsingfors. Ett annat äventyr handlade om avloppsbyggande i Vihanti, en kommun som nu är sammanslagen med Brahestad.

– Det här var 1970-1971 och det fanns så kallat nödhjälpsarbete, vilket innebar att ett företag var skyldigt att anställa via arbetslöshetskassan. Det här var då mellanölet just blivit fritt och i Vihanti fanns tre barer där det serverades mellanöl.

Det hände att någon herre som borde vara på arbete måste upphämtas vid något av dessa vattenhål.

Under de första åren som företagare arbetade Krister med jordbyggnadsprojekt. Han byggde som entreprenör en av broarna längs Köklotvägen. Men 1977 ändrade han inriktning till husbyggnad; det året byggde han ett första litet, rött radhus i Smedsby. Han byggde och sålde och hade i snitt fem till sju anställda.

1980-talet gick bra. Men så kom 1990-talet, årtiondet då östhandeln krympte kraftigt på grund av Sovjets kollaps och ordet "lama" kom att präglade det mesta i Finland.

– På 1990-talet tvingades jag permittera anställda. Det var en chock. Jag hade bra arbetstagare, en del hittade nya arbeten men... efter det hade jag svårt att orka återuppta grynderverksamheten med radhusbyggande.

– Det årtiondet var ett enda jäkla långt traglande för att undvika ekonomisk kris. Jag hade inte vågat ta några risker så jag klarade mig. Men många andra slutade det dåligt för.

Krister och Margot flyttade från sitt första gemensamma hem på byggplaneområdet Öjen i centrum av Smedsby till hans barndomshem 1979. Släktgården hade då stått tom i några år.

Ett år senare, i juni 1980, inträffade det Krister betecknar som det ojämförligt största i livet. Dottern Tanja föddes. Hon bor sedan länge i Stockholm men kontakten är intensiv. På väggen i vardagsrummet hänger hennes fyrbenta sambo, hunden Sisu, inom glas och ram. En pappa-dotterresa genom Italien är en delorsak till att Krister läser italienska via appen Duolingo.

– Det är ett så vackert språk!

”Min första tid som pensionär kan beskrivas med orden ved, snö, hund, ”päronland” och frun i Sverige.”

Också Margot var en tid stationerad i Stockholmstrakten. Hon jobbade på Huddinge sjukhus i elva år och var kvar i arbetslivet något år efter att han pensionerats.

– Min första tid som pensionär kan beskrivas med

orden ved, snö, hund, ”päronland” och frun i Sverige, säger han.

Men han tillät sig också att som nybliven pensionär köpa sig en motorcykel. Då var det ett antal decennier sedan han senast haft en sådan.

– Jag körde tills åldern började komma emot.

Hälsoproblem har funnits och finns och Krister kopplar en del av dem till stressen under livet som företagare.

– Kroppen tar stryk av stress.

Vilka hälsoproblemen är vill han inte gå in på mer i detalj. Det är privata angelägenheter. Men det har inte varit så dumt att ha nära till hälsovårdscentralen och ännu bättre att ha nära centralsjukhuset.

En vårdutbildad livskamrat är också en fördel – nu när hon inte längre finns i Sverige – men för hennes del har myntet också en annan sida.

En ex-vårdare ser sådant hos en närstående som kan gå en icke vårdutbildad förbi, helt enkelt för att vårdaren är utbildad för att vara observant också på svagare signaler. Orosmomenten kan därför bli

fler, oron större. Margot ser också en del allmänna tendenser inom vården som hon tycker är skrämmande.

– Förr reste vi mer, säger hennes man.

Hans bror i Australien har utöver sitt hem på den kontinenten också ett hus i en klostermur nära Dijon i Frankrike som de besökt.

Men problem med hälsan gör människor till försiktigare resenärer.

Borta bra med hemma bäst är ändå det något slitna uttryck som manifesterar sig under samtalet. Krister är inte bara tredje generationen i samma gård utan också grundande medlem av Smedsbyhembygdsförening, aktiv i byns skifteslag, medlem i Vasa släkt- och bygdeforskare och allmänt engagerad i frågor gällande lokalsamhället.

Smedsby hembygdsförening firade 25-årsjubileum som registrerad förening 2023.

Men en hembygdsinventeringsgrupp har funnits mycket längre än

så, sedan 1980-talet, och Krister har varit med från början. Det har blivit oräkneliga talkokvällar och en och annan allsångskväll. Gamla byggnader har flyttats och iståndsatts, gamla maskiner och redskap räddats från förgängelsen, böcker sammanställts.

En milstolpe i verksamheten var när Axel Holms gamla smedja efter fyra somras slit äntligen var iståndsatt och kunde användas för en smideskurs i vuxeninstitutets regi sommaren 2001.

Boken "Heimsmida. Smedsby i gången tid" kom 1987 och innehåller en mängd ovärderliga gamla svartvita foton. "Verner Storgård och Viktor Krohn i affärer på Vasa torg", lyder en bildtext. På fotot två stiliga herrar med skärmmössa och varsin spädgris i famnen.

I boken "Smedsby 1940-2002. Från bysamhälle till komuncentrum" är avsikten, precis som underrubriken säger att beskriva den genomgripande förändring som rullat fram över Smedsby. Också föreningens 25-årsjubileum uppmärksammades med en liten publikation.

Till sist: Har du något råd till ditt yngre jag som yngre i dag kunde ha nytta av?

– Tja, jag kunde ha haft tålamod att gå längre i skolan.

Men han skulle ju som sagt inte bli präst.

Foto Ann-Britt Påda